

Л. М. Белкін,
кандидат технічних наук,
старший науковий співробітник,
голова правління ПАТ "Віт" (м. Краматорськ)

УДК 351.87

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ СУДОЧИНСТВА В КОНТЕКСТІ ВІДМЕЖУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Розглянуто проблему відмежування адміністративної судової юрисдикції від інших юрисдикцій (господарської, цивільної) як чинник доступу до судового захисту та як об'єкт державного управління. Показано необхідність встановлення простих та зрозумілих критеріїв такого відмежування як складової забезпечення порядку діяльності судів. Запропоновані підходи до встановлення таких критеріїв. У контексті судового забезпечення прав громадян показано, що відсутність правозахисних тем у сфері науки державного управління є одним з чинників порушення прав громадян у державному управлінні.

Ключові слова: державне управління, організація судочинства, адміністративне судочинство, господарське судочинство, публічно-правовий спір, суб'єкт владних повноважень, публічні відносини, приватні відносини.

Згідно зі ст. 125 Конституції України, система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації. Водночас нерідко спеціалізація судів породжує спори про предметну підвідомчість справ. Т. О. Коломєць [1, с. 3] зазначає, що із внесенням змін до чинного законодавства, зокрема із прийняттям Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України) та внесенням певних доповнень до Господарського процесуального кодексу України (ГПК України), суб'єктний склад сторін спору перестав бути беззаперечним критерієм розмежування підвідомчості справ так само, як і характер спірних правовідносин. Практика свідчить про те, що найбільш гострі проблеми з предметною підсудністю виникають при розмежуванні адміністративної підсудності, з одного боку, та цивільною, кримінальною і господарською підсудністю (найчастіше — останньою), з іншого боку. Наприклад, пропозиції та спроби звузити юрисдикцію адміністративних судів О. Пасенюк називав юрисдикційною контр реформою [2, с. 3]. Гостра дискусія з цього приводу, наприклад, розгорталася на шпальтах "Юридичного вісника України" [3; 4]. При цьому проблема невизначеності предметної підсудності безпосередньо впливає на ефективність судового захисту. Як вказується в роботі [5, с. 383], за наявності декількох судових систем (підсистем) отримання судового захисту іноді виявляється фактично неможливим через відмову всіх із них, що є в державі, вирішити юридичний конфлікт у зв'язку з невідомістю їм останнього. Таким чином, саме норми про підвідомчість виступають іноді як серйозні перешкоди на шляху отримання судового захисту.

З іншого боку, правосуддя — це особливий вид державної діяльності, специфічна форма здійснення владних повноважень органами судової влади [6, с. 47]. Згідно зі ст. 6 Конституції України, державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Як зазначається у роботі [7], державне управління — це управління суспільством і окремими його елементами

(групами, організаціями, інститутами) у різних суспільних сферах з метою забезпечення реалізації основних суспільних і державних завдань. У широкому розумінні поняття державного управління поширюється на всі три гілки влади — виконавчу, законодавчу і судову, а у вузькому — тільки на виконавчу. Аналогічної думки дотримуються і автори дослідження [8, с. 14], хоча переважачим вважається державне управління “у вузькому розумінні”. Але і в зазначеному тлумаченні державне управління — в цілісному вигляді або у вигляді своїх окремих функцій, форм, методів та інших елементів змісту — у тому чи іншому обсязі здійснюється різними державними органами, що належать до різних гілок державної влади.

Водночас варто зазначити, що згідно з паспортами спеціальностей 25.00.01 “Теорія та історія державного управління” (“змістом спеціальності є дослідження теоретико-методологічних засад державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів і відносин з метою досягнення мети і реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади ...”, а, як зазначено вище, гілкою державної влади розглядається і судова) та 25.00.02 “Механізми державного управління” (“змістом спеціальності є теоретико-методологічне обґрунтування механізмів державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень і особливостей органів державної влади усіх рівнів”) державне управління розглядається як таке, що здійснюється в органах державної влади усіх гілок.

Крім того, В. Я. Малиновський [9, с. 144] структуру видів діяльності у сфері державного управління обґрунтовує положеннями Класифікатора видів економічної діяльності (КВЕД). Відповідно до КВЕД ДК 009:2010, затвердженого Наказом від 11.10.2010 р. № 457 Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики, до класу 84 “Державне управління й оборона” включена діяльність по класу 84.23 “Діяльність у сфері юстиції та правосуддя”. Отже, сфера організації судочинства може вважатися сферою державного управління. За таких умов варто врахувати, що у дисертаційному дослідженні [10], захищеному, до речі, за спеціальністю 25.00.01, аргументовано, що інститут адміністративної юстиції повинен включатися у предмет дослідження науки державного управління. Водночас у базі авторефератів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського це єдиний автореферат такого спрямування з цієї спеціальності.

Водночас, як зазначено вище, проблема відмежування справ адміністративної юрисдикції і дотепер не вирішена настільки, щоб максимально спростити визначення підсудності спорів за участі суб’єктів владних повноважень (далі — СВП). Деякі автори, перш за все спеціалісти у галузі господарського права, відстоюють думку про те, що відносини щодо розпорядження власністю, а до прийняття рішення Конституційного Суду України (КСУ) від 1 квітня 2010 р. № 10-рп/2010 — і землю, є приватноправовими, навіть незважаючи на те, що в них беруть участь СВП [3; 11–14]. У роботі [15] доводиться необхідність “консервування” підсудності господарським судам спорів з органами Антимонопольного комітету України. У публікаціях [16; 17] стверджується про доцільність розгляду господарськими судами України спорів, що впливають з господарсько-правових відносин між нерівноправними суб’єктами, один з яких наділений владними повноваженнями.

Водночас протилежної думки притримуються фахівці у сфері адміністративного права [2; 4; 18; 19 та ін.]. Так, О. Пасенюк вважає, що основним критерієм розмежування адміністративної та господарської юрисдикції має бути характер (юридичний зміст) спірних правовідносин — до юрисдикції адміністративних судів належать спори з відносин реалізації владних управлінських функцій [18, с. 10]; відсутні будь-які підстави виділяти юридичних осіб-позивачів за межі адміністративної юстиції [18, с. 10]; немає жодних підстав для залишення у компетенції господарських судів спорів з Антимонопольним комітетом України [18, с. 15]. Обговорюючи підсудність спорів щодо відносин державної та/або комунальної власності, О. Пасенюк [2, с. 4] стверджує, що оскільки в цих відносинах фактичними

власниками є держава та/або територіальна громада, то владні органи та їх посадові особи є лише відповідними представниками, а відтак статус таких представників є виключно публічно-правовим. Отже, якщо особа, яка подала заявку на отримання ділянки у власність, вважатиме, що орган неналежно виконує свої функції і при цьому в неї будуть відсутні претензії до самої громади, то позов слід подавати до адміністративного суду. Як зазначає, зокрема, В. К. Колпаков [20, с. 31], публічний інтерес — це інтерес соціальної спільності, визнаний, задоволений державою. Отже, якщо послідовно виходити з того, що держава — це особлива організація всього суспільства, що реалізує публічні функції, то і відносини щодо державного (аналогічно і комунального) майна є публічними, участь такого майна в цивільному обороті ніяк не може бути правилом, а повинна розглядатися як виняток [21, с. 12–13].

Масло у вогонь цих суперечок підливає і законодавець. Так, згідно зі ст. 12 ГПК України, господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів, у тому числі щодо приватизації майна, та з інших підстав, крім ... спорів, що виникають із публічно-правових відносин та віднесені до компетенції ... адміністративних судів. Тобто законодавець передбачає, що можуть бути певні спори, які виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів, у тому числі щодо приватизації майна, і які належать до компетенції адміністративних судів, але не вказує, які саме ці спори.

Отже, метою статті є розробка підходів до вирішення проблеми визначення предметної підсудності справ адміністративним судам як об'єкта державного управління.

Говорячи про встановлення надійного критерія визначення предметної підсудності справ адміністративним судам, не можна в цілому не погодитися з думкою О. Удовиченка [17], що розмежування юрисдикції судів потребує наукового критерія. Водночас цю думку слід сприймати із застереженнями: по-перше, цей критерій повинен бути простим і зрозумілим ще до початку розгляду справи по суті, щоб позивач заздалегідь знав, до якого суду звертатися і потім не втрачав зайвого часу на передачу справ з одного суду до іншого; по-друге, зроблений вище аналіз свідчить про те, що неможливо дійти згоди щодо такого критерію лише за формальними ознаками, без аналізу глибинного призначення адміністративного судочинства. При цьому досвід свідчить про те, що не можна покладати відповідальність за неправильне звернення до суду на позивача. Так, постановою Приморського районного суду м. Одеси від 6 грудня 2006 р., залишеною без зміни ухвалою Одеського апеляційного адміністративного суду від 23 жовтня 2007 р., задоволено позов фізичних осіб про визнання незаконним та скасування розпорядження в частині надання житлового приміщення іншій особі. Ухвалою Вищого адміністративного суду України (ВАСУ) від 12.05.2010 р. № К–22397/07 [22] зазначені судові рішення скасовані, провадження у справі закрито, позивачам роз'яснено, що цей спір може бути вирішений судами загальної юрисдикції в порядку, встановленому Цивільним процесуальним кодексом України.

Не аналізуючи зараз, наскільки ця ухвала ВАСУ відповідає принципу верховенства права, зазначимо, що і суд першої інстанції, і апеляційний суд, розглянувши справу по суті, не знайшли в ній порушення предметної підсудності, тобто знадобилося 4 роки, щоб це стало зрозуміло (хоча, на думку автора, такий висновок є спірним). Отже, для встановлення того чи іншого критерія необхідно зрозуміти, а навіщо взагалі в Україні створювався інститут адміністративного судочинства.

Згідно зі ст. 3 Конституції України, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави ... Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Згідно зі ст. 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових

і службових осіб. Згідно з ч. 1 ст. 2 КАС України, завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ.

Отже, якщо визначити спеціалізацію адміністративних судів, то вона полягає у якнайповнішому захисті прав суб'єктів приватного права від порушень з боку СВП. Оскільки це є саме спеціалізація адміністративних судів, то є всі підстави вважати, що вони виконують (принаймні повинні виконувати) саме цю функцію якнайкраще. Зокрема в рішенні Конституційного Суду України від 9 вересня 2010 р. № 19–рп/2010 зазначено, що системний аналіз норм Конституції та законів України дає підстави стверджувати, що розмежування юрисдикційних повноважень між загальними і спеціалізованими судами підпорядковано гарантіям права кожної людини на ефективний судовий захист. За таким підходом усі публічно-правові спори, у яких хоча б однією зі сторін є СВП, належать до адміністративної юрисдикції і за компетенцією повинні бути розглянуті адміністративними судами. КСУ вказав на низку переваг КАС України, з точки зору захисту прав суб'єктів приватного права, зокрема покладання обов'язку доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на СВП, якщо він як відповідач заперечує адміністративний позов (ч. 2 ст. 71 КАС України). До цього слід додати сильний судовий контроль за виконанням СВП судових рішень (ст. 267 КАС України) [24].

Отже, якщо виходити із забезпечення ефективного захисту прав юридичних чи фізичних осіб як критерія визначення адміністративної підсудності справи, то є всі підстави запропонувати принцип презумпції розгляду справ адміністративними судами, де відповідачем є СВП. Адміністративний суд відповідно до територіальної та інстанційної підсудності не може відмовити в розгляді будь-якого позову до СВП, крім випадків, які прямо зазначені в КАС України (ч. 3 ст. 17 КАС України). У цьому випадку не абсолютизується суб'єктний склад як такий, адже участь у якості сторони спору СВП фактично означає публічно-правовий характер такого спору, який і покликаний вирішувати адміністративні суди. Наприклад, суддя ВАСУ В. В. Бутенко звертає увагу на французьку модель створення та функціонування адміністративної юстиції, де все поділено за суб'єктним складом: якщо відповідач — влада, справа підлягає розгляду в адміністративному суді, а предмет спору не має значення [25].

Варто зазначити, що сам по собі КАС України не створює жодних перешкод щодо застосування такого принципу і в Україні. Саме так вирішувалися питання підсудності відразу після прийняття КАС України. Певну плутанину вніс Інформаційний лист Верховного Суду України (ВСУ) від 26 грудня 2005 р. № 3.2.–2005, у якому ВСУ зазначав, що справою адміністративної юрисдикції може бути спір суду, з правовідносин, у яких хоча б один суб'єкт законодавчо уповноважений владно керувати поведінкою іншого (інших) суб'єкта (суб'єктів), а ці суб'єкти відповідно зобов'язані виконувати вимоги та приписи такого владного суб'єкта. Правда, по-перше, такого критерія (“уповноважений владно керувати”) немає в КАСУ, а по-друге, не можна заздалегідь визначити, чи уповноважений один суб'єкт “владно керувати” іншим у конкретних правовідносинах.

Наприклад, районна державна адміністрація (далі — РДА) приймає рішення про передачу в оренду земельної ділянки під автозаправну станцію (АЗС), скажімо, в 5 метрах від вікон житлового будинку, тобто з порушенням санітарних норм. Мешканці будинку заперечують. Виникає питання підсудності такого спору. З одного боку, РДА владно не керує конкретними жителями будинку, але, з іншого боку, РДА, користуючись владними повноваженнями, нав'язує свою волю жителям будинку жити поряд з небезпечним об'єктом. По суті, РДА здійснила адміністративне

втручання у право жителів на безпечне проживання. Виникає питання: яке співвідношення між “владним керуванням” за термінологією ВСУ та реальним адміністративним втручанням. Як вказує О. Удовиченко [17], внаслідок рішень ВСУ частина спорів, зокрема спори про право в земельних, орендних правовідносинах, стала повертатися в юрисдикцію господарських судів; спори, пов’язані з пенсійним забезпеченням учасників війни, передані загальним судам. Однак після довгих суперечок, які точилися в судах загальної юрисдикції, КСУ в рішенні від 1 квітня 2010 р. № 10–рп/2010 визначив, що до публічно-правових спорів, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів, належать і земельні спори фізичних чи юридичних осіб з органом місцевого самоврядування як суб’єктом владних повноважень, пов’язані з оскарженням його рішень, дій чи бездіяльності. Тобто соціальні спори (рішення від 9 вересня 2010 р. № 19–рп/2010) та земельні спори (рішення 1 квітня 2010 р. № 10–рп/2010) за участю СВП “повернулися” в адміністративні суди. Але за таких умов виникає наступне питання: чому такі ж висновки не можуть стосуватися і рішень, дій чи бездіяльності щодо державного чи комунального майна.

Прихильники господарської юрисдикції цього виду справ не відповідають і на таке запитання: якщо спори про розпорядження державним чи комунальним майном не підвідомчі адміністративним судам, тобто є не публічно-правовими, а є приватноправовими, тобто спорами рівних суб’єктів, то які існують підстави для участі в таких спорах органів прокуратури? Так, у рішенні КСУ від 8 квітня 1999 р. № 3–рп/99 зазначається, що інтереси держави відрізняються від інтересів інших учасників суспільних відносин; прокурори та їх заступники подають до арбітражного суду позови саме в інтересах держави, а не в інтересах підприємств, установ і організацій незалежно від їх підпорядкування і форм власності. Але подача позовів “в інтересах держави” є визнанням публічно-правового характеру спору, який не може розглядатися в господарських судах (крім справ про банкрутство за участю кредиторів-органів, що уповноважені здійснювати контроль за сплатою податків та інших обов’язкових платежів).

Забезпечення прав юридичних чи фізичних осіб досягається також уникненням абсолютизації проблеми підвідомчості. Так, у роботі [5, с. 389] з посиланням на російського дослідника В. М. Сидоренка [26] вказується, що, аналізуючи принципи гарантій прав на належний судовий розгляд в США, останній зазначає, що “...у випадках, коли виникає спір про підвідомчість між судами різних судових систем ..., суди зобов’язані враховувати, якому суду підвідомчість справи буде найбільшою мірою забезпечувати доступ до правосуддя ...”. Тому не можна вважати таким, що відповідає принципу верховенства права, скасування судових рішень і закриття провадження у справах за позовами до СВП з мотивів сумнівів у підсудності цих справ. Так, постановою ВГСУ від 17 березня 2009 р. у справі № 16/201 [27] визнаний недійсним п. 1 рішення Київської міської ради від 10 липня 2003 р. № 638–5/798 “Про надання і вилучення земельних ділянок та припинення права користування землею” з тих мотивів, що він не відповідає вимогам Закону України “Про охорону культурної спадщини”. Водночас у справі № К–7166/07 залишені без змін судові рішення про скасування п. 10 рішення тієї ж ради № 70/230 від 24 жовтня 2002 р. “Про передачу громадянам для будівництва, експлуатації та обслуговування житлових будинків, господарських будівель і споруд” з мотивів невідповідності їх тому ж закону вже ухвалою ВАСУ від 9 вересня 2008 р. [23]. Отже, конкуруюча підвідомчість не стала нездоланною перешкодою у завершенні розгляду справ по суті. Тому не можна погодитися із позицією ВАСУ щодо скасування правильних по суті рішень згаданою вище ухвалою від 12 травня 2010 р. № К-22397/07 [22].

Водночас наголошуючи на необхідності захисту прав громадян від їх порушень саме у сфері державного управління, варто навести таку статистику. Так, за даними ВАСУ, у 2010 році з прийняттям судової постанови закінчено провадження у 1 400 342 позовах юридичних або фізичних осіб до СВП, з яких задоволено позовні

вимоги в 1 246 304 справах (89 %) [28]. Апеляційний перегляд практично не впливає на цю статистику [28]. Наведені дані свідчать про масові порушення прав юридичних чи фізичних осіб в Україні. З іншого боку, якщо врахувати, що лише 4 % українців — жертв порушення своїх прав зізналися, що намагалися захистити свої права перед чиновником [29, с. 9; 30, с. 43], то слід визнати що ці 1 400 342 і складають приблизно 4 %, тобто реального порушення своїх прав внаслідок незаконних рішень, дій чи бездіяльності влади зазнали 1 400 342 / 0,04 x 0,89 = 39 335 450 осіб, або практично кожний дорослий житель України. Враховуючи кількість державних службовців в Україні у 2010 році на рівні 380 000 чоловік [31], неважко порахувати, що кожен державний службовець порушив права українців в середньому 103,5 рази на рік. Важко собі уявити такий брак, який допускають чиновники, у роботі реального сектора економіки.

З іншого боку, вступаючи на державну службу, особа присягає “вірно служити українському народу, додержуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права, свободи і законні інтереси людини і громадянина, честь держави, з гідністю нести високе звання державного службовця та сумлінно виконувати свої службові обов’язки” (Закон України “Про державну службу”). Одною з причин такого явища може бути відсутність правозахисних тем у сфері науки державного управління (паспорти спеціальностей 25.00.01, 25.00.02).

Разом із тим, наполягаючи на максимальній потенційній ефективності адміністративних судів у захисті прав юридичних чи фізичних осіб, автор вимушений констатувати, що цю можливість у сучасних умовах слід розглядати лише як потенційну. На сьогодні накопичилося дуже багато парадоксів українського адміністративного судочинства, які зводять нанівець його потенційні правозахисні можливості: скорочення строків звернення до суду в 6 разів, порівняно із господарським (цивільним) судочинством; обмеження прав звернення до суду (залишення позовних заяв без розгляду у випадку пропуску строку звернення до суду); “скасування” презумпції правомірності правочину (лист ВАСУ від 2 червня 2011 р. № 742/11/13–11); обмеження, на відміну від господарського судочинства, прав на касаційне оскарження (суддя-доповідач відмовляє у відкритті касаційного провадження, якщо касаційна скарга є необґрунтованою і викладені в ній доводи не вимагають необхідності перевірки матеріалів справи, — п. 5 ч. 5 ст. 214 КАС України) [32; 33]. Однак зазначені проблеми не спростовують потенційну ефективність адміністративного судочинства, а свідчать про суттєві недоліки її української версії.

Виходячи з концепції ефективного захисту прав юридичних чи фізичних осіб як чинника визначення адміністративної судової юрисдикції, а також із урахуванням правових позицій Конституційного Суду України, пропонується визнати презумпцію розгляду справ адміністративними судами, де відповідачем є суб’єкт владних повноважень. Адміністративний суд, відповідно до територіальної та інстанційної підсудності, не може відмовити в розгляді будь-якого позову до суб’єкта владних повноважень, крім випадків, які прямо зазначені в КАС України (ч. 3 ст. 17 КАС України). Звернена увага на несумісність розуміння приватноправового характеру спорів щодо розпорядження державним чи комунальним майном суб’єктами владних повноважень з участю органів прокуратури (“в інтересах держави”) у цих спорах. Показано, що правозахисна тематика повинна стати складовою частиною науки державного управління, в тому числі й у контексті дослідження проблем адміністративної юстиції.

Список використаних джерел

1. Коломоєць, Т. О. Питання розмежування юрисдикційних повноважень щодо розгляду справ в порядку адміністративного судочинства між адміністративними та господарськими судами в Україні: деякі актуальні аспекти генезису питання [Текст] / Т. О. Коломоєць // Митна справа. — 2009. — № 4 (64), ч. 2. — С. 3–10.
2. Пасенюк, О. Юрисдикційна контрреформа — шляхи до регресу [Текст] / О. Пасенюк // Вісник Вищого адміністративного суду України. — 2009. — № 3. — С. 3–7.
3. Демченко, С. Недосконала законодавча база сприяє криміналізації економіки / С. Демченко // Юридичний вісник України. — 2008. — 29 березня – 4 квітня. — № 13 (665) [Електронний ресурс] Вищий адміністративний суд України. — URL : http://www.vasu.gov.ua/ua/imp_sub.html?_m=publications&t=rec&id=580&fp=161.
4. Пасенюк, О. Адміністративна та господарська юрисдикція: демаркація триває / О. Пасенюк // Юридичний вісник України. — 2008. — 19–25 квітня. — № 16 (668) [Електронний ресурс] Вищий адміністративний суд України. — URL : http://www.vasu.gov.ua/ua/imp_sub.html?_m=publications&t=rec&id=580&fp=161.
5. Кадушкін, А. В. Проблемы подведомственности и право на судебную защиту [Текст] / А. В. Кадушкін // Российское законодательство в современных условиях : материалы VIII ежегодной Всеросс. научн.-практ. конференции [отв. ред. П. Н. Кириченко]. — Брянск : РИО БГУ, 2010. — С. 382–391.
6. Сопільник, Р. Л. Сучасна судово-правова реформа України: концептуальні особливості [Текст] / Р. Л. Сопільник // Развитие гуманитарных наук. Проблемы и перспективы / Rozwoj nauk humanistycznych. Problemy i perspektywy. 28–30.09.2012, Катовице. — Katowice, 2012. — С. 47–49.
7. Гелей, С. Д. Політологія [Текст] : [навч. посіб.] / С. Д. Гелей, С. М. Рутар. — [7-ме вид., перероб. і доп.]. — К. : Знання, 2008. — 415 с.
8. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики [Текст] / заг. ред. В. Б. Авер'янов ; НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. — К. : Факт, 2003. — 384 с.
9. Малиновський, В. Я. Державне управління [Текст] : [навч. посіб.] / В. Я. Малиновський. — [вид. 2-ге, доп. та перероб.]. — К. : Атіка, 2003. — 575 с.
10. Решота, В. В. Англосаксонська модель адміністративної юстиції в державному управлінні [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 “Теорія та історія державного управління” / В. В. Решота. — Львів, 2008. — 20 с.
11. Євстигнєєв, О. С. Узагальнення судової практики розгляду господарських справ, пов'язаних із земельними відносинами (за матеріалами справ, розглянутих господарськими судами Дніпропетровської та Кіровоградської областей у 2006–2008 рр.) [Текст] / О. С. Євстигнєєв // Актуальні питання цивільного та господарського права. — 2009. — № 4 (17). — С. 46–67.
12. Стахурський, М. Проблеми визначення підвідомчості земельних спорів господарським судам України [Текст] / М. Стахурський // Право України. — 2009. — № 9. — С. 62–67.
13. Стахурський, М. Ф. Проблеми визначення підвідомчості земельних спорів господарським судам України [Текст] / М. Ф. Стахурський // Вісник господарського судочинства. — 2009. — № 5. — С. 35–39.
14. Цікало, А. Проблеми застосування земельного, цивільного, господарського та екологічного законодавства при вирішенні господарських спорів з питань земельних відносин [Текст] / А. Цікало // Право України. — 2009. — № 9. — С. 74–82.
15. Шкляр, С. В. Підвідомчість справ з приводу оскарження дій та рішень Антимонопольного Комітету України [Текст] / С. В. Шкляр // Вісник господарського судочинства. — 2011. — № 4. — С. 143–149.
16. Хримли, А. Г. К вопросу о разграничении компетенции между хозяйственным и административным судом при разрешении споров с участием субъектов предпринимательства [Текст] / А. Г. Хримли // Економіка та право. — 2010. — № 3 (28). — С. 48–53.
17. Удовиченко, А. Разграничение юрисдикции требует научного критерия / А. Удовиченко // Судебно-юридическая газета. — 2009. — № 7. — 9 июля. — С. 5 [Электронный ресурс] Судебно-юридическая газета. — URL : http://sug.kiev.ua/articles.php?id_article=319.

18. *Пасенюк, О.* Колізії між адміністративною та господарською юрисдикцією: шляхи їх подолання [Текст] / О. Пасенюк // Вісник Вищого адміністративного суду України. — 2011. — № 2. — С. 3–23.
19. *Панченко, О.* Проблемні питання підсудності адміністративних справ [Текст] / О. Панченко // Вісник Вищого адміністративного суду України. — 2008. — № 4. — С. 9–21.
20. *Колпаков, В. К.* Адміністративне право України [Текст] : [підручн.] / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 544 с.
21. *Файнгерш, С. И.* Публичное управление государственным имуществом в Российской Федерации: административно-правовой аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Файнгерш Сергей Игоревич. — С.-Пб., 2008. — 242 л.
22. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 12.05.2010 р. у справі № К-22397/07 за позовом ОСОБА_6, ОСОБА_7 до Приморської районної адміністрації Одеської міської ради про визнання розпорядження незаконним [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/10371068>.
23. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 09.09.2008 р. у справі за позовом заступника прокурора м. Києва в інтересах держави в особі Міністерства культури і туризму України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України до Київської міської ради про визнання нечинним та скасування рішення [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/3103297>.
24. *Белкін, Л.* Контроль адміністративних судів за виконанням судових рішень суб'єктами владних повноважень [Текст] / Л. Белкін // Юридична газета. — 2011. — № 49 (292). — 6 грудня. — С. 1, 30–31.
25. *Интервью с В. В. Бутенко [беседовал Е. Желтухин]* [Текст] // Судебно-юридическая газета. — 2012. — № 42 (160). — 29 октября. — С. 10–11.
26. *Сидоренко, В. М.* Принцип доступности правосудия и проблемы его реализации в гражданском и арбитражном процессе [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Сидоренко Василий Михайлович. — Екатеринбург, 2002. — 220 л.
27. Постанова Вищого господарського суду України від 17.03.2009 р. у справі № 16/201 за позовом Олександрівської клінічної лікарні м. Києва до Київської міської ради про визнання недійсним п. 1 рішення Київської міської ради № 638-5/798 від 10.07.2003 [Електронний ресурс] Вищий господарський суд України. — URL : http://vgsu.arbitr.gov.ua/docs/28_2292351.html
28. Аналітичний огляд стану здійснення судочинства місцевими та апеляційними адміністративними судами у 2010 році [Електронний ресурс] Вищий адміністративний суд України. — URL : http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?m=publications&t=rec&id=1780.
29. Корупція у 2011 році. Що змінилося з 2007-го? [Текст] // Победим коррупцию вместе [Журнал]. — 2011. — № 1. — С. 8–9.
30. Стан корупції в Україні. Порівняльний аналіз загальнонаціональних досліджень [Текст] : 2007–2009, 2011. Звіт за результатами соціологічних досліджень. — К. : [Б. в.], 2011. — 47 с.
31. Динаміка кількості державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за регіонами України [Електронний ресурс] Національне агентство України з питань державної служби. — URL : <http://nads.gov.ua/sub/vinnitska/ua/publication/content/24517.htm?s398224032=811ea757c7ca9c7132d9048b819a4f84>.
32. *Белкін, Л. М.* Проблеми конституційності деяких новел Кодексу адміністративного судочинства України [Текст] / Л. М. Белкін // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : [зб. наук. ст.] Вип. 26. — Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2011. — С. 48–59.
33. *Белкін, Л. М.* Проблема співвідношення законності та “державної доцільності” при прийнятті рішень адміністративними судами України / Л. М. Белкін // Часопис Академії адвокатури України. — 2011. — № 4 (13) [Електронний ресурс] Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського НАН України. — URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ChaaU/2011-4/11blmasu.pdf>.

Надійшла до редакції 25.10.2012

Белкин Л. М. Государственное управление организацией судопроизводства в контексте отграничения административной юрисдикции

Рассмотрена проблема отграничения административной судебной юрисдикции от других юрисдикций (хозяйственной, гражданской) как фактор доступа к судебной защите и как объект государственного управления. Показана необходимость установления простых и понятных критериев такого отграничения как составляющей обеспечения порядка деятельности судов. Предложенные подходы к установлению таких критериев. В контексте судебного обеспечения прав граждан показано, что отсутствие правозащитных тем в сфере науки государственного управления является одним из факторов нарушения прав граждан в государственном управлении.

Ключевые слова: государственное управление, организация судопроизводства, административное судопроизводство, хозяйственное судопроизводство, публично-правовой спор, субъект властных полномочий, публичные отношения, частные отношения.

Bielkin, L. M. Public Administration in the Context of the Court of Separating the Administrative Jurisdiction

The problem of distinguishing administrative court jurisdiction from other jurisdictions (economic, civil) as a factor in access to judicial protection and as an object of government. The necessity of establishing simple and clear criteria for distinguishing such as component maintenance of order of the courts. Suggested approaches to establish such criteria. In the context of the court to ensure the rights of citizens shows that the lack of human rights themes in science public administration is one of the factors of civil rights violations in government.

Keywords: government, business proceedings, administrative proceedings, commercial litigation, public law dispute, the subject of power, public relations, private relations.

